

บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น*

GOVERNMENT OFFICIALS' ROLES AND OPINIONS RELATED TO
SEX-RELATED CRIMINAL CASES IN KHON KAEN PROVINCE

นราธิวัฒน์ ประภาสอน

Naratiwat Prapasorn

กฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์

Grichawat Lowatcharin

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

E-mail: naratiwatp@kkumail.com

บทคัดย่อ

อาชญากรรมทางเพศเป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ของสังคมไทยที่สร้างความเสียหายกับผู้ตกเป็นเหยื่อโดยตรง ทั้งยังสร้างความเสียหายโดยอ้อมแก่สังคม หน่วยงานของรัฐ ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น จึงดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มาโดยตลอด การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและความคิดเห็นของเจ้าพนักงานตำรวจ ผู้พิพากษา และพนักงานราชทัณฑ์ในจังหวัดขอนแก่นต่อปัญหาอาชญากรรมทางเพศ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสุ่มสัมภาษณ์ อาชีพละ 3 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์แบบสรุปอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อบรรยายถึงมุมมอง แนวคิด และประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มองว่าอาชญากรรมทางเพศเป็นปัญหาสำคัญ แต่กระบวนการยุติธรรมหรือกฎหมายยังไม่มีกลไกรับมือกับปัญหาดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่และรับมือกับปัญหาอาชญากรรมทางเพศเป็นไปอย่างยากลำบาก อีกทั้งในประเด็นดังกล่าว ยังเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์และความรู้สึกและมีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่ซับซ้อน จึงทำให้ยากแก่การพิจารณาและวินิจฉัย หนทางแก้ไขปัญหาคือ ทุกองค์กรต้องร่วมมือกัน เสนอความคิดเห็น ออกแบบมาตรการหรือกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาดต่อไป

คำสำคัญ: อาชญากรรมทางเพศ, กระบวนการยุติธรรม, บทบาทและความคิดเห็น

* Received 8 December 2019; Revised 16 December 2019; Accepted 22 December 2019

Abstract

One of the most pervasive problems in Thailand, sex crimes have long-lasting negative impacts not only on the victims and their families but also on the society as a whole. The Royal Thai Government and its bureaucratic agencies at the national, regional, and local levels have put a lot of efforts into coping with the problem. The purpose of research was to study the roles and opinions of police officers, judges and correctional officers in Khon Kaen province on the problem of sex crime. The researcher used the phenomenological research methodology. Collect data from in-depth interviews. The research analyzed data by Analytic Induction to describe the perspectives, concepts and experiences of data providers

Findings reveal that although the government officers perceive sex crimes as a major problem in Thailand that needs some sort of special treatment, there are no mechanisms in place to specifically handle sex crimes. The officers handle sex-related criminal cases in a challenging and difficult manner because of the emotional and taboo nature of such cases. Thus, there needs to be a criminal justice system related to sex crimes that respects the victims' privacy as well as facilitate the sensitive nature of the crimes.

Keywords: Sex Crime, Criminal Justice System, Roles and Opinion

บทนำ

อาชญากรรมทางเพศเป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ที่หลายประเทศทั่วโลกเผชิญอยู่ การกระทำที่ถือเป็นอาชญากรรมทางเพศได้แก่ การข่มขืนกระทำชำเรา การทำอนาจาร การล่วงละเมิด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย คำพูด หรือสื่อออนไลน์ ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายปัจจัย เช่น การขาดจิตสำนึก การขาดความยับยั้งชั่งใจ และความผิดปกติทางจิตใจ การเกิดการใช้ความรุนแรงทางเพศในแต่ละครั้งส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อได้รับความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย โดยการถูกขู่หรือถูกทำร้ายด้วยอาวุธ ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวและกระทำการทารุณกรรม และทางด้านจิตใจ ผู้ตกเป็นเหยื่อมีโอกาสเป็นโรคซึมเศร้า วิตกกังวล หวาดกลัว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาในการใช้ชีวิต อาชญากรรมทางเพศเกิดขึ้นได้ทุกบริบทในสังคม ไม่ว่าจะเป็น คนในครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน นายจ้าง ครู อาจารย์ หรือแม้กระทั่งจากคนที่ไม่รู้จัก จะเห็นได้ว่าทุกบริบทในสังคมล้วนแล้วแต่มีโอกาสเกิดอาชญากรรมทางเพศได้ทั้งสิ้น

ขณะที่สถานการณ์อาชญากรรมทางเพศในประเทศไทยถือว่าอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง จากการรวบรวมสถิติข่าวความรุนแรงทางเพศ ปีพุทธศักราช 2560 ในหนังสือพิมพ์ 13 ฉบับ โดยมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล พบว่าเกิดเหตุที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเพศทั้งหมด 317 ข่าว ซึ่งช่วงอายุของผู้ถูกกระทำเกินครึ่งเป็น กลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 5 - 20 ปี จำนวนร้อยละ 60.6 รองลงมาอายุ 41 - 60 ปี จำนวนร้อยละ 30.9 อายุของผู้ถูกกระทำน้อยที่สุด เป็นเด็กหญิงอายุเพียง 5 ขวบถูกข่มขืน และมากที่สุด 90 ปี และมีผู้เสียชีวิต 20 ราย ด้านกลุ่มอาชีพผู้ถูกกระทำมากที่สุดคือนักเรียน นักศึกษา จำนวนร้อยละ 60.9 ผู้กระทำความรุนแรงกว่าครึ่งเป็นคนรู้จัก คู่ันเคยหรือบุคคลในครอบครัวกว่า ร้อยละ 53 รองลงมาเป็นคนแปลกหน้า ไม่รู้จักกัน ร้อยละ 38.2 และคนที่รู้จักกันผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 8.8 โดยอายุของผู้กระทำความผิดที่น้อยที่สุดคือ 12 ปี ซึ่งปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรงทางเพศมากที่สุดคือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูงถึงร้อยละ 31.1 รองลงมาอ้างว่ามีอารมณ์ทางเพศร้อยละ 28 ส่วนสถานที่เกิดเหตุเกิดมักจะเป็นในที่พักของผู้ถูกกระทำฯ สถานที่เปลี่ยว และถนนเปลี่ยว (Donnaya Suvetwethin, 2561)

อย่างไรก็ดี แม้อาชญากรรมทางเพศจะเป็นปัญหาของสังคมที่หลายคนเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไขปัญา แต่ตามสภาพข้อเท็จจริง ทุกครั้งที่เกิดอาชญากรรมทางเพศขึ้น ผู้กระทำความผิดมักไม่ได้ถูกนำตัวมาถูกลงโทษ จากการศึกษาของ Skinnider, Montgomery & Garrett เรื่อง “การพิจารณาคดีข่มขืน ความเข้าใจเรื่องการตอบสนองของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อความรุนแรงทางเพศในประเทศไทย” (Skinnider, Montgomery & Garrett, 2560) พบว่าสาเหตุที่ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ไม่ถูกนำตัวมาลงโทษเนื่องจาก กระบวนการพิจารณาคดีที่ยุ้งยากซับซ้อน ผู้เสียหายไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมและการสนับสนุนที่ดี เป็นต้น เห็นได้ชัดว่า ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีที่เป็นอาชญากรรมทางเพศมีความแตกต่างจากอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ ดังนั้นแล้วจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาบทบาทและความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในเรื่อง สภาพปัญหาของอาชญากรรมทางเพศในสังคมไทย การตระหนักถึงปัญหา และแนวโน้มของปัญหาในอนาคต โดยมุ่งศึกษาจากข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีที่มาจากสภาพปัญหาจริงและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การศึกษาวิจัยที่สูงกว่าเพื่อค้นหาคำตอบและความรู้และกำหนดยุทธศาสตร์แก้ไขปัญา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในจังหวัดขอนแก่นในคดีอาชญากรรมทางเพศ

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในจังหวัดขอนแก่น ต่อปัญหาอาชญากรรมทางเพศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีประชากรเป้าหมายในการศึกษาวิจัยคือ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ ผู้พิพากษา และเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ประกอบไปด้วย

1. เจ้าพนักงานตำรวจ จำนวน 3 คน
2. ผู้พิพากษา จำนวน 3 คน
3. เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ จำนวน 4 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) เป็นหลัก เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงทัศนคติจากประสบการณ์จริงของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่มีความใกล้ชิดกับผู้เสียหายและผู้ที่เกี่ยวข้อง อาชญากรรม อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ได้ดีที่สุด

ผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดขอนแก่นเพื่อเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีประชากรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น จากข้อมูลล่าสุด สถิติการเกิดอาชญากรรมทางเพศและการนำผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีพบว่า มีนัยสำคัญ คือ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา มีอัตราการกระทำความผิดต่อประชากรหนึ่งแสนคนอยู่ที่ร้อยละ 2.43 ซึ่งอยู่ในอันดับ 2 เป็นรองจาก ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จากในกลุ่มความผิดประเภทเดียวกัน แต่กลับมีผลการจับกุมผู้ต้องหาอยู่ที่ร้อยละ 89.10 ซึ่งน้อยที่สุดในกลุ่มฐานความผิดประเภทเดียวกัน (ตารางที่ 1) (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561)

ตารางที่ 1 สถิติความผิดคดีอาชญาฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ สำนักงานตำรวจภูธรภาค 4 ขอนแก่น

ประเภทความผิด	รับแจ้ง ราย	จำนวนจับกุม ราย	จำนวนจับกุม คน	ผล ปฏิบัติ (%)	อัตราความผิด ต่อประชากร หนึ่งแสน
ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ	1,962	1,832	2,248	93.37	17.96
ฆ่าผู้อื่น (คดีอุกฉกรรจ์)	152	145	173	95.39	1.39
ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย	58	54	81	93.10	0.53
พยายามฆ่า	232	217	275	93.53	2.12
ทำร้ายร่างกาย	1020	963	1,239	94.41	9.34
ข่มขืนกระทำชำเรา	266	237	247	89.10	2.43
อื่น ๆ	234	216	233	92.31	2.14

เมื่อทำการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ในรูปแบบของการอธิบายเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของผู้ให้ข้อมูล สถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น บทบาทหน้าที่ขององค์กรมุมมองและความคิดเห็นต่อปัญหาอาชญากรรมทางเพศ
2. ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้สัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานตำรวจที่สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น ผู้พิพากษาที่ศาลจังหวัดขอนแก่น และเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ที่เรือนจำกลางขอนแก่น
3. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์
4. นำเสนอผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. บทบาทของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีอาชญากรรมทางเพศเริ่มต้นจากเมื่อเจ้าพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งเหตุการณการใช้ความรุนแรง การล่วงละเมิดละเมิด การทำอนาจาร หรือการกระทำอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายในเรื่องเพศ เจ้าพนักงานสืบสวนก็จะสืบหาหลักฐาน ตรวจตราสถานที่เกิดเหตุ สอบถ้อยคำพยานบุคคลและผู้เสียหาย เพื่อการติดตามผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยมาดำเนินคดีต่อไป (เจ้าพนักงานตำรวจ 1, 2562) ซึ่งในขั้นตอนนี้ กรณีผู้เสียหายที่ยังเป็นเด็กหรือเยาวชน สำนักงานตำรวจจะประสานไปยังเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์เพื่อให้เข้าไปตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่ของเด็กหรือเยาวชนนั้น สภาพแวดล้อมโดยรอบ รวมถึงความสามารถของผู้เลี้ยงดู หากเห็นว่าตัวเด็กหรือเยาวชนอยู่ในสภาวะเปราะบาง มีความเสี่ยงในการอยู่อาศัย นักสังคมสงเคราะห์จะแยกเด็กออกจากสถานที่นั้น ๆ และส่งต่อให้ผู้มีความสามารถในการอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งอาจจะเป็นญาติสนิท หรือสถานรับเลี้ยง (เจ้าพนักงานตำรวจ 2, 2562)

ในขั้นตอนสอบสวน หากผู้เสียหายเป็นหญิง สถานีตำรวจอำเภอเมืองขอนแก่นจะมีเจ้าพนักงานสอบสวนหญิงไว้คอยสอบถามคำให้การโดยเฉพาะ โดยเจ้าพนักงานสอบสวนจะพูดคุยและสอบถามคำผู้เสียหายด้วยความระมัดระวัง เป็นกันเอง และไม่บีบบังคับ (เจ้าพนักงานตำรวจ 3, 2562) เพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความสบายใจและมีความกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูล แต่อย่างไรก็ดี ก็ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคคือ ผู้เสียหายไม่ยอมเปิดเผยข้อมูล ผู้ปกครองของผู้เสียหายจะเป็นคนให้การเสียส่วนใหญ่ ทำให้เจ้าพนักงานสอบสวนได้รับข้อเท็จจริงไม่ตรงตามความเป็นจริง ในบางครั้งจึงต้องสอบถามคำผู้เสียหายเพียงลำพัง ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก

หรือเยาวชน จะมีเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาช่วย เพื่อไม่ให้เด็กหรือเยาวชน หวาดกลัวและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือนทางจิตใจ (เจ้าพนักงานตำรวจ 3, 2562)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานสอบสวนกล่าวว่า จากสภาพปัญหาอาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น ในจำนวนคดีประเภทนี้ทั้งหมด ส่วนใหญ่ไม่ใช่กรณีบุคคลแปลกหน้ากระทำการข่มขืน ล่วงละเมิด หรือกระทำชำเราต่อเหยื่อ คดีเกือบทั้งหมดล้วนเป็นคดีระหว่างคนที่รู้จักกัน สนิท หรือคุ้นเคยกันมาก่อน (เจ้าพนักงานตำรวจ 1, 2562) ไม่ว่าจะเป็น คนรัก เพื่อน ผู้ปกครอง หรือเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะกรณี คนรักกันที่ชอบพอและคบหาดูใจกันมา แต่เมื่อผู้ปกครองของฝ่ายหญิงสืบทราบว่ามีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกัน ผู้ปกครองฝ่ายหญิงจึงแจ้งความดำเนินคดีกับฝ่ายชาย ซึ่งการแจ้งความดำเนินคดีในลักษณะนี้มีบ่อยมาก โดยทั่วไป เจ้าพนักงานสอบสวนจะแนะนำให้ผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายเจรจาไกล่เกลี่ยกันให้ได้ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะตกลงกันได้ (เจ้าพนักงานตำรวจ 2, 2562) นอกจากนี้ ยังมีการแจ้งความดำเนินคดีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเพศในลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น สามิภรรยาทะเลาะกัน ภรรยาจึงแจ้งความดำเนินคดีกับสามี การค้าประเวณี เป็นต้น

เมื่อเจ้าพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้อัยการสั่งฟ้องคดี กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะเข้าสู่ชั้นศาล โดยส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะดำเนินคดีผ่านพนักงานอัยการ น้อยมากที่จะดำเนินคดีด้วยตัวเอง ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กหรือเยาวชน ศาลจะมีคำสั่งคุ้มครองอย่างใด ๆ ก็ได้ อาจจะสั่งให้แยกผู้กระทำความผิดออกจากผู้เสียหายในกรณีที่อยู่อาศัยร่วมกัน หรือสั่งให้เหยื่อยาใช้คำสันนิษฐานทดแทนในทางแพ่ง (ผู้พิพากษา 1, 2562)

ในการสอบปากคำผู้เสียหาย ศาลอาจจะสั่งไม่ให้จำเลยเผชิญหน้ากับผู้เสียหาย โดยการสอบปากคำและพิจารณาผ่านทางจอวิดีโอ (ผู้พิพากษา 2, 2562) และในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กหรือเยาวชน ก็จะจัดให้มีสหวิชาชีพ ได้แก่ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมการสอบปากคำด้วย มาตรการดังกล่าวเป็นการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้เสียหายที่ถือเป็นแนวปฏิบัติโดยทั่วไป (ผู้พิพากษา 1, 2562)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้พิพากษา ผู้พิพากษากล่าวว่า โดยทั่วไปแล้ว กฎหมายให้การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายเต็มที่ (ผู้พิพากษา 1, 2562) และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วด้วย เนื่องจากปริมาณคดีทั้งหมดที่ศาลดำเนินการพิจารณาและพิพากษาอยู่นั้นมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นแล้ว ในขั้นต้น ศาลจะให้ผู้เสียหายและจำเลยได้เจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อตกลงกันก่อน หากฝั่งผู้เสียหายพอใจ ก็ถือเป็นอันสิ้นสุดคดี (ผู้พิพากษา 2, 2562) แต่อย่างไรก็ดี ในคดีที่มีลักษณะเป็นคดีอุกฉกรรจ์ มีความเสียหายร้ายแรง และเป็นภัยต่อสังคม ศาลก็จะพิจารณาและพิพากษาลงโทษตามกฎหมายอย่างเหมาะสม ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และลักษณะการกระทำความผิดเป็นรายคดีไป (ผู้พิพากษา 3, 2562)

เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดก็จะถูกส่งตัวไปยังเรือนจำ โดยเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ฝ่ายทัณฑปฏิบัติจะทำและเก็บรวบรวมประวัติผู้กระทำความผิด และจัดทำรายงานการจำคุก ที่ประกอบไปด้วย อุปนิสัย ระยะเวลาการจำคุก การเยี่ยมจากบุคคลภายนอก โครงการที่อบรม กิจกรรมที่เข้าร่วม และการปฏิบัติตัวในเรือนจำ ซึ่งรายงานเหล่านี้จะถูกนำมาใช้วิเคราะห์ เพื่อเลื่อนชั้นผู้ถูกคุมขัง การพิจารณาพักโทษ ลดโทษ หรือการขอภัยโทษต่อไป (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 1, 2562)

ในการจำคุกในเรือนจำจะถูกแยกชาย หญิง และแบ่งเป็น 4 แคน ตามความประพฤติ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ฝ่ายควบคุม จะมีหน้าที่ควบคุมดูแลนักโทษทุกคนในแดนซึ่ง โดยตรวจสอบควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นอยู่ของนักโทษ สุขอนามัย และป้องกันการกระทำความผิด อันฝ่าฝืนกฎระเบียบของเรือนจำ (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 3, 2562) เรือนจำจะมีโครงการฝึกอบรมวิชาชีพ และอบรมความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อเป็นการบำบัดผู้กระทำความผิดให้กลับตัวกลับใจ และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เมื่อถูกปล่อยตัว (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 4, 2562)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์กล่าวว่า นักโทษจากคดีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเพศ ส่วนใหญ่ มีความประพฤติดี รูปร่างหน้าตาดี สะอาด และช่างพูด (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 2, 2562) จะมีบางส่วนที่ไม่ค่อยอยู่ในกฎระเบียบวินัย และว่ากล่าวตักเตือนยาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ต้องขังสูงอายุ แต่โดยรวม นักโทษกลุ่มนี้ก็อยู่อาศัยร่วมกับนักโทษประเภทอื่น ๆ ได้อย่างปกติ (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 3, 2562) เข้าร่วมกิจกรรมและการอบรมต่าง ๆ ในโครงการของเรือนจำ และไม่ค่อยสร้างปัญหา อาจจะเป็นเพราะมีเป็นส่วนน้อย และกลุ่มที่มีปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักโทษคดียาเสพติด (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 4, 2562)

2. ความคิดเห็นต่อปัญหาอาชญากรรมทางเพศ

เจ้าพนักงานตำรวจมีความเห็นสรุปได้ว่า อาชญากรรมทางเพศยังไม่ใช่ปัญหาสำคัญของจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากเหตุเกิดคดียังถือว่ามีน้อยเมื่อเทียบกับอาชญากรรมประเภทอื่น (เจ้าพนักงานตำรวจ 1, 2562) และอาชญากรรมทางเพศไม่ใช่มีเหตุเกิดเฉพาะผู้กระทำความผิดกระทำต่อผู้เสียหายเพียงอย่างเดียว แต่มีอาจเกิดขึ้นโดยการแฉ่งความเอาผิดฝ่ายชายจากความบาดหมางระหว่างสามีภรรยา หรือเยาวชนที่คบหาดูใจกัน (เจ้าพนักงานตำรวจ 3, 2562) รวมถึงการค้าประเวณีที่พบเจอได้ในบางพื้นที่ของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งในหลายคดีส่วนใหญ่จะพบการใช้สารเสพติดประเภทต่าง ๆ ร่วมด้วย (เจ้าพนักงานตำรวจ 2, 2562)

ผู้พิพากษามีความเห็นสรุปได้ว่า เยาวชนบางส่วนเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ ครอบครัวแตกแยก ฐานะยากจน และไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเพียงพอ (ผู้พิพากษา 2, 2562) ทั้งยังการเพิ่มขึ้นของแหล่งมอมเมาเยาวชน ที่ทำให้เยาวชนบางกลุ่มมั่ว

สมกัน นำไปสู่การก่ออาชญากรรมประเภทต่าง ๆ รวมถึงการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมด้วย (ผู้พิพากษา 1, 2562) อีกทั้งกรณี เยาวชนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอ ผู้ปกครองปล่อยให้บุตรหลานอยู่เพียงลำพัง ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมติดเพื่อนและสื่อออนไลน์ นำไปสู่การถูกล่อลวงจนตกเป็นเหยื่อของอาชญากรได้ (ผู้พิพากษา 3, 2562) แม้จำนวนคดีจะมีไม่มากเมื่อเทียบกับคดีประเภทอื่นแต่ก็ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งรีบแก้ไข เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นในหนึ่งคดีอาจจะสร้างความบอบช้ำทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแก่ผู้เสียหายอย่างรุนแรง ความเศร้าโศกเสียใจแก่ผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายและสังคม กระบวนการเกิดอาชญากรรมทางเพศและความเสียหายมักจะมีลักษณะเป็นวงจร (ผู้พิพากษา 1, 2562) ดังนั้นแล้วการแก้ไขปัญหาก็ต้องเริ่มต้นที่ระบบและการร่วมมือกันจากหลายฝ่าย

เจ้าพนักงานราชทัณฑ์มีความเห็นสรุปได้ว่า อาชญากรรมทางเพศยังไม่เป็นปัญหาใหญ่ของจังหวัดขอนแก่น เนื่องจาก จำนวนนักโทษที่ต้องคดีทางเพศมีจำนวนน้อย (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 3, 2562) นักโทษส่วนใหญ่ต้องโทษจำคุกคดียาเสพติด (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 4, 2562) แต่ก็มีบางกรณีที่ถือว่าเป็นปัญหาคือ นักโทษจากคดีอาชญากรรมทางเพศส่วนหนึ่งจะมีปัญหาทางด้านจิตใจ ขาดความยับยั้งชั่งใจ และไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ จึงเกิดปัญหาเมื่อนักโทษคนนั้นได้รับการปล่อยตัวก็มักที่จะก่อเหตุซ้ำอีก (เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 2, 2562)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อปัญหาอาชญากรรมทางเพศ ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาอาชญากรรมทางเพศยังไม่ใช่ปัญหาสำคัญของจังหวัดขอนแก่น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าปัญหาอาชญากรรมทางเพศเป็นผลพวงจากปัญหาอื่น ๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ที่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนไม่ได้เลี้ยงดู ดูแล และเอาใจใส่เด็กอย่างเพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาเยาวชนมั่วสุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และคณะ ที่ได้ศึกษา การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน กรณีซึ่ง ช่า มั่วเซ็กซ์ เสพยา โดยพบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมก่ออาชญากรรมเริ่มต้นจากปัญหาทางครอบครัว (เอนก เหล่าธรรมทัศน์และคณะ, 2554) การที่เด็กหรือเยาวชนบางส่วนเติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่แตกแยก หรือขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างเพียงพอ ย่อมเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนนั้นเกิดพฤติกรรมมั่วสุม และติดเพื่อน เป็นเหตุนำไปสู่การก่ออาชญากรรมทางเพศ รวมถึงการตกเป็นเหยื่อเสียเองได้

ทั้งปัญหายาเสพติดที่เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมทางเพศได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตกานต์ สุธรรมดี ที่ได้ศึกษา รูปแบบการขัดกลายทางสังคมเพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ โดยพบว่า สภาพปัญหาของเด็กและ

เยาวชนในจังหวัดชัยภูมิที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาการใช้ยาเสพติด โดยมีการใช้สารเสพติดตั้งแต่ประเภทที่ถูกกฎหมาย เช่น เหล้า บุหรี่ จนกระทั่งประเภทที่ผิดกฎหมาย เช่น สารระเหย และยาบ้า เป็นต้น การใช้สารเสพติดเหล่านี้ส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจ นำไปสู่การก่ออาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ตามมา (จินตกานต์ สุธรรมดี, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และเสกสรรค์ สนวา, 2561)

สรุป

ความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อปัญหาอาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่รุนแรง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มองว่า การเกิดอาชญากรรมทางเพศซึ่งหน้าในจังหวัดขอนแก่นยังคงมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นคดีประเภทที่ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดรู้จักกันมาก่อนและมีการใช้สารเสพติดและของมึนเมา อาจมีบางส่วนที่เกิดจากปัญหาทางด้านจิตใจของผู้กระทำความผิดเอง แต่เป็นส่วนน้อยมาก เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มองว่า การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดขอนแก่นมากกว่า

ส่วนบทบาทของของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อปัญหาอาชญากรรมทางเพศก็เป็นไปตามกฎหมาย เริ่มต้นกระบวนการจากเจ้าพนักงานตำรวจที่มีพนักงานสอบสวนหญิงคอยให้ความช่วยเหลือ ดูแล และสนับสนุนผู้เสียหายในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อีกทั้งยังมี สหวิชาชีพ อันประกอบไปด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ที่คอยช่วยเหลือผู้เสียหายตลอดกระบวนการยุติธรรม สุดท้าย ผู้พิพากษาจะเป็นเป็นผู้พิจารณา วินิจฉัยและพิพากษาสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม ในรายที่ต้องโทษจำคุก เจ้าพนักงานราชทัณฑ์จะเป็นผู้ควบคุมและดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ ให้ปรับปรุงพฤติกรรม และให้การอบรมจิตสำนึกก่อนปล่อยตัวกลับสู่สังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ควรตระหนักถึงสภาพปัญหาครอบครัวและปัญหายาเสพติด โดยอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมหรือจัดเวทีเสวนา เพื่อหาทางออก มาตรการแก้ไขปัญห และแนวทางการป้องกัน

1.2 สถานศึกษาควรดูแลเด็กและเยาวชนอย่างเข้มงวด ให้การอบรมศึกษา และปลูกฝังจิตสำนึกอย่างเพียงพอ เพื่อปลูกฝังค่านิยมการประพฤติและการปฏิบัติตัวให้เป็นคนดีของสังคม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่นในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเพศ เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมทางเพศเป็นผลพวงจากปัญหาอื่น ๆ ในสังคม การป้องกันและแก้ไขต้องเริ่มต้นจากหน่วยงานหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการยุติธรรมเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- จินตกานต์ สุธรรมดี, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และเสกสรรค์ สนวา. (2561). รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20(1), 67-79.
- เจ้าพนักงานตำรวจ 1. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าพนักงานตำรวจ 2. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าพนักงานตำรวจ 3. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 1. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 2. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 3. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ 4. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)

- ผู้พิพากษา 1. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และ กฤษวรรณ โล่ห์วีชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้พิพากษา 2. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และ กฤษวรรณ โล่ห์วีชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้พิพากษา 3. (2562). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. (นราธิวัฒน์ ประภาสอน และ กฤษวรรณ โล่ห์วีชรินทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). สถิติคดีอาญา. เรียกใช้เมื่อ 29 เมษายน 2562 จาก <http://pitc.police.go.th/dirlist/dirlist.php?dir=/crimes/2561>
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์และคณะ. (2554). โครงการที่ปรึกษาการศึกษาวิเคราะห์การรับรู้โครงการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชนกรณีซึ่ง ซ่า มัวเซ็กส์ เสพยา. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Donnaya Suvetwethin. (2561). สถิติ 'ความรุนแรงทางเพศ' ของไทยยังน่าห่วง. เรียกใช้เมื่อ 2 กันยายน 2562 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/45786-สถิติ%20%60ความรุนแรงทางเพศ%60%20ของไทยยังน่าห่วง.html>
- Skinnyder, Montgomery & Garrett. (2560). การพิจารณาคดีข้ามขึ้น ความเข้าใจเรื่องการตอบสนองของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อความรุนแรงทางเพศในประเทศไทยและประเทศเวียดนาม. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน).